

Perspectief van professionals en experts op leefklimaat en leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen

Masterthesis

Anneke van der Heide (S5909368)

Master pedagogische wetenschappen, PAMA 5166.2023-2024.1

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

Eerste beoordelaar: Dr. A.G. van Assen

Tweede beoordelaar: Dr. L. Visscher

Datum afstuderen: 31-01-2025

Totaal aantal woorden: 8281 (excl. titelpagina, voorwoord, literatuurlijst en bijlagen)

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterthesis 'Perspectief van professionals en experts op leefklimaat en leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen'. In de periode van februari 2024 tot en met januari 2025 heb ik met veel toewijding gewerkt aan de thesis, dat onderdeel is van mijn afstudeerproces tot orthopedagoog. Tijdens dit onderzoek stond voor mij een belangrijke professionele kernwaarde centraal, namelijk het waarborgen van het belang van het kind. Naar mijn opinie is het opgroeien in een positief leefklimaat hier een belangrijk onderdeel van. Het was voor mij dan ook van grote waarde om met dit onderzoek bij te dragen aan zowel de literatuur als de praktische kennis. Daarnaast hoop ik dat de bevindingen van dit onderzoek inspireren tot nader onderzoek naar leefklimaat en leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen.

Zonder de bereidheid, ervaring, kennis en visie van professionals en experts was dit onderzoek niet tot stand gekomen. Ik wil hen dan ook graag bedanken voor de deelname aan het onderzoek. Hun inzichten en ervaringen hebben namelijk een cruciale rol gespeeld.

Daarnaast wil ik mijn dankwoord uitspreken richting mijn thesisbegeleider A.G. van Assen. Ik wil je bedanken voor je deskundige begeleiding, waardevolle feedback, inzichten en vertrouwen tijdens dit proces. Hierdoor heb ik het schrijven van de thesis als een positieve en leerzame ervaring mogen ervaren.

Tot slot wil ik een ieder in mijn persoonlijke kring bedanken die mij zowel op praktisch gebied als op inhoudelijk vlak heeft ondersteund bij mijn afstudeerproces. Hun bijdrage en steun is voor mij van grote waarde geweest.

Anneke van der Heide

Spannum, 31-01-2025

Samenvatting

In situaties waarin passende pedagogische ondersteuning niet geboden kan worden in de thuissituatie, worden kinderen vaak geplaatst in traditionele residentiële jeugdzorg. Onderzoek heeft echter aangetoond dat deze vorm van jeugdzorg minder geschikt is vanwege zorgen over de ontwikkeling, hechting, veiligheid en autonomie van de jongeren. Om een alternatief voor traditionele residentiële jeugdzorg te bieden, zijn in Nederland gezinshuizen geïntroduceerd. Gezinshuizen hebben als doel een pedagogische omgeving te bieden waarin jongeren zo normaal mogelijk kunnen opgroeien. Het creëren van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen blijkt van groot belang te zijn. Dit geldt ook voor het meten van het leefklimaat binnen gezinshuizen. De kennis over leefklimaat en metingen binnen gezinshuizen is echter beperkt. In dit kwalitatieve onderzoek is hier inzicht in verkregen middels semigestructureerde interviews met experts en professionals, waarbij de volgende onderzoeksvragen centraal stonden: *Welke elementen zijn volgens professionals en experts onderdeel van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen?*, *In hoeverre sluiten de huidige leefklimaatmetingen aan bij jongeren in gezinshuizen volgens professionals en experts?* en *Op welke manier kan het leefklimaat binnen gezinshuizen het beste worden gemeten volgens professionals en experts?*.

Resultaten tonen aan dat stabiele gezinsstructuren, net als de fysieke omgeving, opvoedcompetenties van gezinshuisouders, het relationele klimaat, fysieke en materiële verzorging, sfeer, autonomie en veiligheid volgens professionals en experts belangrijke onderdelen zijn van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen. Bovendien blijken deze elementen volgens hen van belang te zijn voor leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen. Huidige leefklimaatmetingen, die hun oorsprong bevinden binnen traditionele residentiële jeugdhulp, worden door hen als niet allesomvattend omschreven. Volgens respondenten zijn gezinshuizen namelijk opgericht om een zo normaal mogelijke opvoedsituatie te creëren. Juist daarom is het volgens hen essentieel om elementen zoals de ervaring van de fysieke omgeving, de sfeer en de mate waarin gezinshuisouders opvoedcompetenties laten zien, van belang zijn om in kaart te brengen.

Tot slot bevelen respondenten zowel kwalitatieve als kwantitatieve leefklimaatmetingen aan. Wel wordt het belang van een laagdrempelige leefklimaatmeting onderstreept. Volgens respondenten horen leefklimaatmetingen aan te sluiten bij het streven van gezinshuizen om een zo ‘normaal’ mogelijke opvoedomgeving te creëren.

Abstract

In cases where appropriate pedagogical support cannot be provided in the home environment, children are often placed in traditional residential youth care. However, research has shown that this form of youth care is less appropriate due to concerns regarding the development, attachment, safety and autonomy of the youth. To provide an alternative for traditional residential youth care, family-style group homes have been introduced in the Netherlands. Family-style group homes aim to provide a pedagogical environment where youth can grow up as normally as possible. Creating a positive living climate within family-style group homes appears to be of great importance. This also applies to measurement the living climate within family-style group homes. However, knowledge about living climate and its measurement within family-style group homes is limited. In this qualitative study, insights into these topics were obtained through semi-structured interviews with experts and professionals, by addressing the following research questions: *Which elements are part of a positive living climate according to professionals and experts?*, *To what extent do current living climate measurements align within family-style group homes, according to professionals and experts?* and *How can the living climate within family-style group homes be best measured, according to professionals and experts?*

Results show that stable family structures, the physical environment, parenting competencies of family-style group home parents, the relational climate, physical and material care, atmosphere, autonomy, and safety are, according to professionals and experts, key elements of a positive living climate in family-style group homes. They indicate that these elements are important for measuring the living climate in family-style group homes. Professionals and experts also mention that the current living climate measurements, which are intended for traditional residential facilities, aren't all-encompassing. To map the experience of the living climate within family-style group homes, professionals and experts recommend both qualitative and quantitative measurements.

As the final point, professionals and experts recommend a low-threshold approach so the measurements align with the goal of family-style group homes commitment to create an "as normal as possible" parenting environment.

In het verdrag inzake de Rechten van het Kind staat beschreven dat ieder kind recht heeft om op te groeien in een gezin waar een sfeer van liefde, geluk en begrip heerst zodat hij of zij zich volledig kan ontplooien (Unicef, 1989). Wanneer er in de thuissituatie sprake is van ernstige opvoed- en opgroei problemen en gerichte interventies als alternatief niet mogelijk zijn, kan een uithuisplaatsing noodzakelijk zijn (Bartelink et al., 2023; Harder et al., 2020a). Voor deze jongeren kan het wenselijk zijn om op te groeien in een gezinsvervangende omgeving, zoals een pleeggezin (Bruning & Van Der Zon, 2013; Rouvoet, 2009). (Bruning & Van der Zon, 2013; Rouvoet, 2009).

Alhoewel pleegzorg de meest wenselijke situatie is voor uithuisgeplaatste jongeren, blijkt dit niet altijd passende optie te zijn (Vanschoonlandt et al., 2012). Een uithuisplaatsing is namelijk in veel gevallen ingrijpende en traumatische ervaring voor jongeren en kan bijdragen aan het aan het ontwikkelen van emotionele problematiek en externaliserend probleemgedrag (Bartelink et al., 2023; De Baat & Berger, 2018; Nederlands Jeugdinstituut, 2023; Van der Helm et al., 2010; Zandberg et al., 1998). Pleegouders zijn vaak onvoldoende opgeleid om adequaat om te gaan met de complexe problematiek van de kinderen, wat regelmatig resulteert in een voortijdige beëindiging van de pleegzorgsituatie (Maaskant & Reinders, 2010; Vanschoonlandt et al., 2012).

De trajecten van deze jongeren verlopen dan ook vaak in combinatie met vele betrokken zorgaanbieders, hulpverleners, interventies en mislukte plaatsingen. Deze discontinuïteit zorgt ervoor dat jongeren veelal terecht komen in woonvoorzieningen van de Jeugdzorg Plus, ofwel traditionele residentiële jeugdzorg (Nijhof et al., 2020). Dit zijn gesloten leefgroepen met het primaire doel om gedragsverandering bij de jongere teweeg te brengen (Heikamp, 2023). De leefgroepen bestaan gemiddeld genomen uit zes tot twaalf jongeren en werknemers hebben een onregelmatig dienstverband (De Baat, et al., 2013; Van den Tillaart et al., 2018). Deze woonvoorzieningen worden tegenwoordig echter niet meer als wenselijk beschouwd. Dit komt met name door de zorgen die spelen rondom de ontwikkeling van hechting, autonomie en mogelijke onveiligheid van de jongeren (Nijhof et al., 2020). Bovendien blijkt het risico op ontwikkelingsachterstanden groter te worden naarmate de verblijfsduur binnen een residentiële instelling toeneemt (Harder et al., 2020a).

Om de ondersteuning voor uithuisgeplaatste jongeren te verbeteren, is in 2018 het actieplan Zorg voor de Jeugd opgesteld (Ministerie van Algemene Zaken, 2022). Een centraal doel in dit actieplan is om kleinschalige woonvoorzieningen en gezinshuizen in toenemende mate aan te bieden en traditionele residentiële woonvormen af te bouwen (Ministerie van Algemene Zaken, 2022). Kleinschalige woonvoorzieningen zijn ten opzichte van traditionele

residentiële woonvoorzieningen gereduceerd in het aantal jongeren en werknemers waarbij specialistische begeleiding mogelijk is en het normale gezinsleven centraal staat (Mourits & Addink, 2021). Gezinshuizen zijn daarentegen ontstaan met het doel om jongeren langdurige en huiselijke ondersteuning te bieden (De Baat & Berg-le Clercq, 2013; Riemersma et al., 2024). Binnen gezinshuizen wordt gerealiseerd door bij voorkeur maximaal vier jongeren in een gezinshuis te plaatsen, waar één of twee vaste beroepsopvoeders 24 uur per dag, zeven dagen per week aanwezig zijn (De Baat & Berg-le Clercq, 2013). Het is tevens mogelijk dat de biologische kinderen van de gezinshuisouders deel uitmaken van het gezinshuis (De Baat et al., 2013; Rouvoet, 2009). Het gezinshuis is gesitueerd in de privéwoning van de gezinshuisouders (De Baat & Berg-le Clercq, 2013). De verwachting is dat de consistente aanwezigheid van gezinshuisouders bijdraagt aan het opbouwen van een vertrouwensrelatie en een positieve bijdrage kan leveren ten aanzien van de verdere ontwikkeling van de jongere (De Baat & Berg-le Clercq, 2013; Hermanns, 2005). Er wordt dan ook verwacht dat de setting en de werkwijze van gezinshuizen kunnen bijdragen aan het creëren van een positief leefklimaat (Bekken et al., 2016; Harder et al., 2020b). Een positief leefklimaat bevordert de persoonlijke ontwikkeling, het empathisch vermogen, en draagt bovendien bij aan het probleemoplossend vermogen van jongeren (Van den Tillaart et al., 2018).

Leefklimaat wordt binnen de traditionele vormen van jeugdhulp ook wel omschreven als *'de kwaliteit van de sociale en fysieke omgeving met betrekking tot voldoende en noodzakelijke voorwaarden voor fysieke en geestelijke gezondheid, herstel en persoonlijke groei van cliënten, met inachtneming van hun menselijke waardigheid, mensenrechten, maar tevens (voor zover niet ingeperkt door juridische maatregelen) met inachtneming van hun persoonlijke autonomie, gericht op succesvolle participatie in de samenleving'* (Stams & Van der Helm, 2017, p. 4).

Uit onderzoeken naar leefklimaat binnen de traditionele vormen van jeugdhulp blijken een aantal factoren van belang als het gaat om het creëren van een positief leefklimaat. Ten eerste blijkt de fysieke omgeving van belang te zijn. Hiermee wordt bedoeld dat de omgeving van de jongere voor een veilig en huiselijk gevoel hoort te zorgen. Belangrijke onderdelen die hierbij kunnen ondersteunen zijn voldoende buitenruimte, sfeervolle verlichting, de mogelijkheid voor een eigen ruimte waar de jongere zich terug kan trekken en die hij of zij naar de eigen wens kan inrichten (Bailey, 2002; Mourits & Addink, 2021; Van der Helm et al., 2021). Dit hangt namelijk samen met de ontwikkeling en het stimuleren van de hersengroei van de jongere (Van der Helm et al., 2021).

Ten tweede blijkt dat een ontwikkelings- en relatiegericht klimaat bijdraagt aan een positief leefklimaat (Addink & Van der Veld, 2021; Mourits & Addink, 2021; Nijhof et al., 2020; Van Schie et al., 2020). Zo blijkt namelijk dat jongeren in staat zijn om te herstellen wanneer zij zich kunnen hechten aan een emotioneel beschikbaar hechtingsfiguur (Mourits & Addink, 2021; Nijhof et al., 2020). Jongeren kunnen pas een hechtingsrelatie met professionals opbouwen als zij hen regelmatig zien (Rabley et al., 2014). Daarbij is het van belang dat er oprechte interesse wordt getoond richting de jongere, zonder oordeel over diens historie (Addink & Van der Veld, 2021; Hageraats et al., 2020; Van der Helm et al., 2021). Ook zou er verder moeten worden gekeken dan het zichtbare gedrag van de jongere, waarbij aandacht wordt besteed aan wat er goed gaat (Hageraats et al., 2020). Niet alleen de verhouding met de professional, maar ook de onderlinge verhoudingen tussen de jongeren is een belangrijk onderdeel van leefklimaat. De verhoudingen hebben namelijk invloed op de sfeer en het gedrag van elk individu (Mourits & Addink, 2021; Van der Helm, 2021). Hiernaast blijkt ook dat het aandacht besteden aan de psychologische basisboefen die betrekking hebben op verbondenheid, autonomie en competentie, belangrijk te zijn (Van der Helm et al., 2021; Leipoldt et al., 2019). De bovenstaande uitgangspunten zorgen ervoor dat er naast een positief leefklimaat ook een geringe mate van repressie wordt ervaren (Mourits & Addink, 2021; Nijhof et al., 2020; Van Schie et al., 2020).

Ten derde blijkt het normaliseren van groot belang als het gaat om een positief leefklimaat (Mourits & Addink, 2021). Zo zou de woonvoorziening bij voorkeur zo veel mogelijk moet lijken op een normaal gezinshuishouden die in een woonwijk is geplaatst, waardoor de jongeren gebruik kunnen maken van de voorzieningen in de buurt en daarmee kunnen deelnemen aan het gewone leven (Mourits & Addink, 2021).

Tot slot worden afspraken en regels gezien als onderdeel van structuur, dit blijkt een belangrijk onderdeel te zijn voor een positief leefklimaat. Hierbij is het belangrijk dat er een balans ontstaat tussen controle en flexibiliteit waarbij de voorkeur uitgaat naar maatwerk in plaats van een strikte regelgeving (Addink & Van der Veld, 2021; Van der Helm et al., 2021; Van Schie et al., 2020). Ook zou er in de meest wenselijke situatie sprake zijn van gedeelde besluitvorming (Van der Helm et al., 2021). Het overtreden van de regels zou moeten worden gezien als een leermoment waarbij er niet direct een straf wordt gehanteerd. Dit betekent echter niet dat er geen consequenties of regels zijn (Van Schie et al., 2020). Van der Helm et al. (2021) beschrijven dat consequenties verbonden zouden moeten zijn aan de sociale domein theorie. Deze theorie stelt dat consequenties en regels vaker worden geaccepteerd wanneer deze gekoppeld zijn aan het morele- en veiligheidsdomein. Dit wil zeggen dat wanneer regels

overtreden worden, het van belang is dat de consequentie binnen proportie is, eerlijk is en geen schade toebrengt (Van der Helm et al., 2021).

In Nederland zien we dat gezinshuizen steeds meer in opkomst zijn (Van Eijk & Langkamp, 2013). Deze woonvoorzieningen zijn namelijk specifiek ontwikkeld met het doel om te kunnen voldoen aan een positief leefklimaat (Harder et al., 2020b). Omdat een positief leefklimaat bijdraagt aan de ontwikkeling van de jongeren, is het van belang om de ervaringen van het leefklimaat regelmatig in kaart te brengen vanuit het perspectief van de jongeren, professionals en externen. De resultaten hiervan zouden gebruikt moeten worden om het leefklimaat van jongeren in kaart te brengen en, waar mogelijk, aanpassingen te maken (Knorth & Harder, 2022).

Huidig onderzoek

Hoewel leefklimaat en leefklimaatmetingen binnen de traditionele residentiële jeugdhulp al jarenlang onder de aandacht staat, is de beschikbare literatuur over leefklimaat en leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen beperkt omdat het een relatief nieuwe voorziening betreft (Heikamp, 2023). Bestaande leefklimaatmetingen zoals GCI-r, omvatten elementen als ondersteuning, groei, repressie, onderlinge omgang en fysieke leefomgeving (Van der Helm et al., 2021). De oorsprong van deze elementen bevinden zich echter binnen de context van de traditionele residentiële jeugdhulp (Leipoldt et al., 2019; Van der Helm et al., 2011). Binnen gezinshuizen staat daarentegen een kleinschalige, huiselijke en gezinsgerichte omgeving centraal, waar jongeren langdurig kunnen opgroeien met de aanwezigheid van vaste gezinshuisouders. Gezien het contrast tussen traditionele residentiële woonvoorzieningen en gezinshuizen, evenals de beperkte beschikbaarheid van literatuur over leefklimaat en leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen, maakt dat de vraag is ontstaan welke elementen bepalend zijn voor een positief leefklimaat in gezinshuizen, in hoeverre de huidige leefklimaatmetingen aansluiten bij jongeren binnen gezinshuizen en op welke wijze het leefklimaat binnen gezinshuizen het beste in kaart kan worden gebracht.

In het huidige onderzoek wordt hier binnen een jeugdhulp organisatie in Nederland onderzoek naar gedaan middels de volgende vraagstellingen:

- *Welke elementen zijn volgens professionals en experts onderdeel van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen?*
- *In hoeverre sluiten de huidige leefklimaatmetingen aan bij jongeren in gezinshuizen volgens professionals en experts?*

- *Op welke manier kan het leefklimaat binnen gezinshuizen het beste worden gemeten volgens professionals en experts?*

Methode

Onderzoeksdesign

Om het perspectief van professionals en experts op het leefklimaat en leefklimaatmetingen gezinshuizen in kaart te brengen, is er gebruik gemaakt van een kwalitatief onderzoeksdesign. Middels semigestructureerde interviews met professionals en experts is onderzocht welke elementen onderdeel zijn van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen, in hoeverre de huidige leefklimaatmetingen volgens hen aansluit bij de jongeren in gezinshuizen en op welke manier de ervaring van leefklimaat in gezinshuizen het beste kan worden gemeten.

Steekproef

De doelpopulatie van het onderzoek betreft alle professionals in Nederland die betrokken zijn bij de ondersteuning binnen gezinshuizen. Daarnaast bestaat de doelpopulatie uit alle experts in Nederland die aan minimaal één gepubliceerd wetenschappelijk artikel hebben bijgedragen op het gebied van leefklimaat binnen gezinshuizen. De operationele populatie van het onderzoek betreft professionals binnen de organisatie die in de praktijk werken met jongeren in gezinshuizen, denk hierbij aan gezinshuisouders en praktijkcoaches. Daarnaast omvat de operationele populatie experts die aan minimaal één gepubliceerd wetenschappelijk artikel over het leefklimaat van gezinshuizen hebben bijgedragen. In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een selecte steekproef door middel van een gemakssteekproef. Deze keuze is gebaseerd op het feit dat er een beperkte operationele populatie aanwezig is. In de periode van september tot en met november zijn acht respondenten geworven, bestaande uit drie professionals en vijf experts (n=8).

Instrument

De semigestructureerde interviews omvatten vier onderwerpen waarbij gebruik is gemaakt van een lijst met onderwerpen (zie Bijlage 1). Ten eerste is gevraagd wat de functie en ervaring(en) met jongeren en gezinshuizen is. Vervolgens is gevraagd waar een positief leefklimaat volgens de professional of expert uit moet bestaan (*‘Welke elementen zijn volgens u essentieel voor het creëren van een positief leefklimaat in gezinshuizen en waarom?’*). Daarnaast is aan hen gevraagd in hoeverre de huidige meting en de aspecten daarvan aansluiten bij jongeren in gezinshuizen (*‘Welke aspecten van de huidige leefklimaatmetingen werken goed en welke kunnen volgens u verbeterd worden?’*). Tot slot is aan hen gevraagd op welke manier

de leefklimaat ervaringen van jongeren binnen gezinshuizen het beste gemeten kunnen worden (*‘Wat is volgens u de beste manier om de ervaring van jongeren van het leefklimaat in kaart te brengen?’*). De interviews bestonden uit tien tot twaalf vragen waarin de bovenstaande onderwerpen gestructureerd zijn bevraagd. Elk interview duurde circa 30 tot 50 minuten.

Procedure

Alvorens de start van het onderzoek is het voorstel ingediend bij de ethische commissie van pedagogische wetenschappen op de Rijksuniversiteit te Groningen [PED-2324-S-0078]. Na goedkeuring zijn zowel de professionals als experts benaderd voor deelname aan het onderzoek middels een informatiebrief. Middels geïnformeerde toestemming hebben experts en professionals schriftelijk akkoord gegeven voor deelname aan het onderzoek en het verwerken en bewaren van audio-opnames en (persoons)gegevens.

De interviews zijn opgenomen aan de hand van een spraakrecorder. De audio-opnames evenals de transcripten van de interviews en overige gegevens zijn verwerkt in het datamanagementprotocol van de Rijksuniversiteit Groningen op de afdeling pedagogische wetenschappen. Deze data is geanonimiseerd en blijft tien jaar beveiligd opgeslagen op de Y-schijf van de Rijksuniversiteit Groningen, afdeling pedagogische wetenschappen.

Data-analyse

De analyse van het onderzoek betreft een kwalitatieve inhoudsanalyse. Zo is de data betreffende het onderzoek op de beveiligde omgeving (Y-schijf) van de Rijksuniversiteit Groningen opgeslagen en bewerkt. De interviews zijn getranscribeerd middels het programma F4. Hierna zijn de transcripten middels het programma ATLAS.ti open gecodeerd. Dit wil zeggen dat belangrijke fragmenten uit de interviews, zoals elementen voor een positief leefklimaat, positieve en negatieve aspecten van de huidige leefklimaatmetingen en verbeterpunten voor de leefklimaatmetingen, zijn gecodeerd. Na het open coderen zijn de codes axiaal gecodeerd. In deze stap zijn de codes, die na het open coderen zijn ontstaan, geanalyseerd. De bestaande codes zijn her-gecodeerd, samengenomen en/of gesplitst naar kernelementen van leefklimaat binnen gezinshuizen en kernelementen die betrekking hebben op de huidige leefklimaatmeting en verbeterpunten voor leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen. Tot slot is er selectief gecodeerd. Dit betekent dat er structuur aan de codes is aangebracht door de bestaande codes tot hoofd- en subcodes te rapporteren.

In dit onderzoek is de analyse en codering uitsluitend door één onderzoeker uitgevoerd.

Resultaten

Allereerst worden de elementen beschreven die volgens professionals en experts onderdeel zijn van een positief leefklimaat in gezinshuizen. Hierop volgend worden de resultaten beschreven die betrekking hebben op de visie van professionals en experts op het gebied van de huidige leefklimaatmetingen en de optimale wijze waarop leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen kunnen worden uitgevoerd gezamenlijk beschreven.

Elementen van een positief leefklimaat in gezinshuizen volgens professionals en experts

Professionals en experts noemden een aantal elementen die volgens hen onderdeel zijn van een positief leefklimaat in gezinshuizen. De kernelementen die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen zijn stabiliteit, fysieke omgeving, relationeel klimaat, opvoedingscompetenties van gezinshuisouders, fysieke en materiële verzorging, sfeer, autonomie en veiligheid.

Tabel 1

Elementen van een positief leefklimaat in gezinshuizen volgens professionals en experts

Codes leefklimaat	Subcodes leefklimaat
Stabiliteit	<ul style="list-style-type: none">- Stabiliteit van de plaatsing van jongeren- Stabiliteit van plaatsing van de andere jongeren in het gezinshuis- Continue aanwezigheid en beschikbaarheid van de gezinshuisouder
Fysieke omgeving	<ul style="list-style-type: none">- Normaal huis- Reguliere woonwijk- Het ontbreken van zichtbare kenmerken van de zorgaanbieder- Eigen slaapkamer
Relationeel klimaat	<ul style="list-style-type: none">- Contact met het biologische netwerk- Dynamiek tussen de kinderen- Relatie tussen gezinshuisouders en de kinderen- Faciliteren van externe relaties
Opvoedingscompetenties gezinshuisouders	<ul style="list-style-type: none">- Hechting en trauma sensitief- Aansluiten bij het sociaal en emotioneel welbevinden van het kind- Begeleiden bij de vijf levensvaardigheden- Autoritatieve opvoedstijl- Sensitiviteit en empathie voor de behoeften van het kind- Stellen van grenzen.- Hanteren van structuur en regels- Ondersteunen en bevorderen van cognitieve ontwikkeling

Fysieke en materiële verzorging	<ul style="list-style-type: none"> - Goede hygiëne - Gezond eten - Eigen slaapkamer - Goede, passende kleding - Zakgeld - Ruimte voor persoonlijke voorkeuren
Sfeer	<ul style="list-style-type: none"> - Thuis voelen - Kwaliteit van het relationele klimaat - Kwaliteit van opvoedcompetenties gezinshuisouders - Mate van inspraak van kinderen
Autonomie	<ul style="list-style-type: none"> - Mate van inspraak - Stem van het kind - Ruimte voor persoonlijke groei en ontwikkeling - Invloed van gezinshuisouders
Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> - Veilig voelen en ruimte voelen om alles te zeggen, delen en vragen - Algemeen gevoel van veiligheid - Voorspelbaarheid gezinshuisouders - Contacten buiten het gezinshuis - Vertrouwenspersoon

Stabiliteit. Een aspect van een positief leefklimaat dat door respondenten werd benoemd was stabiliteit. Stabiliteit werd door zowel professionals als experts beschreven als een multidimensionaal begrip. Stabiliteit is volgens hen wenselijk zodat jongeren in staat zijn zich te kunnen hechten. Daarnaast heeft stabiliteit volgens respondenten niet alleen te maken met de *plaatsing van de jongere* zelf, maar ook met *continue aanwezigheid van de gezinshuisouder* en met de *stabiliteit van de plaatsing van de andere jongeren in het gezinshuis*. Zo stelde expert 1 het volgende: "Als alles in het huis wisselt, constant nieuwe medewerkers, en constant andere jongeren, ja is dat dan nog wel stabiele plaatsing? Ook al is de jongere niet verhuist? Ik denk dat dat veel groter is dan alleen de plaatsing van de jongere zelf".

Fysieke omgeving. Daarnaast werd de fysieke omgeving door professionals en experts benoemd als onderdeel van een positief leefklimaat. De fysieke omgeving bestaat volgens hen uit *een 'normaal' huis* die in *een reguliere woonwijk* staat en waarbij *geen zichtbare kenmerken van de zorgaanbieder*, zoals een bord van de organisatie, aanwezig is. Professionals en experts benoemden daarnaast dat het belangrijk is dat jongeren over een *eigen slaapkamer* beschikken zodat zij zich terug kunnen trekken wanneer ze daar behoefte aan hebben. Deze elementen zijn volgens zowel professionals en experts essentiële elementen van de fysieke

omgeving zodat jongeren zo normaal mogelijk kunnen opgroeien en hun woonomgeving niet-institutioneel ervaren. Bovendien benoemde expert 1 dat ook de jongeren in gezinshuizen het belang van een zo normaal mogelijke omgeving benadrukken: *“Wat me in de gezinshuizen opviel is dat jongeren echt aangeven van hé ik kan me hier echt wel thuis voelen omdat het een gewoon huis is in een reguliere woonwijk, dat vind ik heel prettig”*.

Relationeel klimaat. Ook het relationeel klimaat werd door professionals en experts benoemd als onderdeel van leefklimaat. Volgens hen bestaat het relationele klimaat binnen gezinshuizen uit diverse relaties en verhoudingen. Een belangrijk onderdeel van het relationeel klimaat die zowel door professionals als experts werd benadrukt is de mate waarin het **contact met het biologische netwerk** van het kind, indien mogelijk, wordt gefaciliteerd. Professional 1 verwoordde dit als volgt: *“Kinderen en jongeren zijn en blijven altijd loyaal aan de biologische ouders, dus op het moment dat je dat geen plekje geeft, dat dat niet mag zijn, ja dan is de plaatsing sowieso gedoemd te mislukken”*. Naast het biologische netwerk werd door zowel professionals als experts **de relatie tussen gezinshuisouders en de kinderen**, evenals **de dynamiek tussen de kinderen onderling**, als cruciale onderdelen van het relationeel klimaat beschouwd. Verder wezen met name experts op het belang van het **faciliteren van externe relaties**, zoals vriendschappen met leeftijdsgenoten.

Opvoedingscompetenties gezinshuisouders. Bovendien werden de opvoedcompetenties van gezinshuisouders door respondenten benoemd als onderdeel van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen. Zowel experts als professionals benadrukten dat jongeren in gezinshuizen vaak ingrijpende ervaringen hebben meegemaakt, wat kan leiden tot trauma's of hechtingsproblemen. Het is volgens hen dan ook essentieel dat gezinshuisouders deze achtergrond begrijpen en hier op een passende manier mee omgaan. Experts benoemden specifiek dat gezinshuisouders **hechting- en traumasensitief** te werk moeten gaan. Dit wordt nader toegelicht door een opmerking van expert 2 : *“Het is heel belangrijk om goed te kunnen begrijpen als het kind heel erg boos wordt of met dingen gaat gooien of andere dingen gaat doen die ongewenst zijn, dat je weet waar het vandaan komt. Dat je dat kan begrijpen en dat je dan niet een kind daarvoor gaat straffen en daar juist weer boos over wordt als ouder. Dus niet in dat actie-reactiepatroon vervalt van; ‘Nou het kind is boos, dan word jij ook boos en vervolgens gaat het escaleren”*.

Daarnaast benadrukten zowel professionals als experts het belang van een opvoedstijl waarbij gezinshuisouders **aansluiten bij het sociaal en emotioneel welbevinden van het kind** zodat het kind zich op zijn manier en tempo kan ontwikkelen tot een autonoom individu. Expert 4 voegde hieraan toe dat gezinshuisouders jongeren hierbij kunnen ondersteunen door hen te

begeleiden bij de vijf levensvaardigheden. Hij noemde hier het volgende over: *“In principe is het voor iedereen belangrijk natuurlijk, de levensvaardigheden. Van alle onderzoeken die daar naar zijn gedaan wijst uit dat als je levensvaardigheden goed ontwikkeld zijn, dan heeft dat op veel vlakken voordelen later in je leven. Het biedt gewoon veel meer mogelijkheden om een makkelijkere weg door het leven te gaan en obstakels beter aan te gaan. Met name gezinshuiskinderen hebben vaak al best wel vervelende dingen meegemaakt. Uithuisplaatsingen, niet goed contact met de biologische ouders, trauma- en hechtingsproblematiek. Die problemen zul je later in je leven nog tegenkomen en je kan het niet allemaal wegstoppen. En uiteindelijk zal misschien nooit helemaal weggaan, maar je kan er wel mee leren omgaan en daarvoor zijn de levensvaardigheden dus zo belangrijk.*

Daarnaast noemden met name experts het belang van een **autoritatieve opvoedstijl** van gezinshuisouders. Deze opvoedstijl combineert volgens hen enerzijds de **sensitiviteit en empathie voor de behoeften van het kind**, en anderzijds het **stellen van grenzen** en het **hanteren van structuur en regels**. Tot slot noemden experts nog het belang van **ondersteuning van de cognitieve ontwikkeling** omdat de cognitieve ontwikkeling volgens hen een belangrijke basis biedt in het (verdere) leven van het kind.

Fysieke en materiële verzorging. Ook noemden respondenten de fysieke en materiële verzorging als aspect van een positief leefklimaat. Volgens professionals en experts vormt dit de basis van een positief leefklimaat in gezinshuizen en hoort niet te ontbreken. Respondenten benoemden hierbij voorbeelden zoals **goede hygiëne, gezond eten**, het hebben van **een eigen slaapkamer, goede en passende kleding** en het hebben en kunnen beheren van **zakgeld**, passend bij de ontwikkeling van het kind. Professional 1 benadrukte dat de fysieke en materiële verzorging ook in de kleine dingen zit, zoals de **ruimte voor persoonlijke voorkeuren**: *“Dat ze gewoon lekker naar de kapper kunnen gaan, hun haren eens mogen krullen of verven. Niet alles moet heel afgemeten zijn”. “Het is fijn dat je niet alleen de goedkoopste kleding krijgt, maar dat je ook eens een keer de duurdere Nike schoenen mag hebben. Jongeren zijn toch gevoelig voor dat soort dingen”.* Hoewel dit laatste niet als het allerbelangrijkste werd gezien, erkenden professionals dat dergelijke ervaringen bijdragen aan een positief gevoel van het leefklimaat.

Sfeer. Een ander aspect dat volgens respondenten van belang is, is een positieve sfeer in het gezinshuis. Hierbij noemden respondenten verschillende aspecten. Allereerst noemden experts dat de sfeer ook wel omschreven kan worden als de mate waarin kinderen zich **thuis voelen** binnen het gezinshuis. Daarnaast benoemden zowel experts als professionals dat de sfeer binnen een gezinshuis nauw verweven is met andere aspecten van het leefklimaat. Zo heeft **de kwaliteit van het relationele klimaat**, waaronder de interacties en relaties tussen alle

gezinsleden, volgens experts een directe invloed op de sfeer. Daarnaast benadrukten zowel experts als professionals dat ook *de mate van inspraak* die jongeren binnen het gezinshuis hebben, bijdraagt aan de algehele sfeer binnen het gezinshuis. Dat geldt volgens experts ook voor de *kwaliteit van opvoedcompetenties van de gezinshuisouders*. Zij noemden opvoedcompetenties zoals emotionele beschikbaarheid en empathie, maar ook de mate van affectie, het geven van complimenten en het tonen van oprechte interesse. Expert 2 benoemde bovendien dat er een sfeer hoort te zijn waarin jongeren de ruimte voelen om emoties te uiten. Zij noemde hier het volgende over: *"Dat er soms ook ruzie kan zijn hè, want dit is allemaal heel positief. Maar dat je ook sfeer hebt waarin kinderen boos kunnen zijn, emoties kunnen uiten. Dat je daar ook ruimte voor geeft. Niet alleen positieve dingen maar ook negatieve dingen"*.

Autonomie. Ook werd autonomie door respondenten genoemd als onderdeel van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen. Belangrijke elementen die experts hierbij omschreven waren *de mate van inspraak, de stem van het kind*, en de *ruimte voor persoonlijke groei en ontwikkeling*. Volgens experts speelt de *invloed van gezinshuisouders* hier een cruciale rol in. Zij benadrukten namelijk dat gezinshuisouders een ondersteunende houding moeten aannemen waarbij zij kinderen stimuleren en ruimte bieden om zelfstandig keuzes te maken, passend bij diens (ontwikkelings-)leeftijd, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot autonome individuen.

Daarnaast illustreerden professionals het element autonomie aan de hand van een aantal voorbeelden zoals het zelf mogen inrichten van de slaapkamer, het ontwikkelen van zelfstandigheid op het gebied van zelfzorg, en het leren omgaan met zakgeld. Ook de mate waarin kinderen inspraak hebben in bijvoorbeeld de totstandkoming van gezinsregels werd genoemd als een belangrijke vorm van autonomie. Professional 2 noemde hier het volgende over: *"Op woongroepen, dan heb je vaak allemaal regels en we proberen in gezinshuizen om het niet regels te noemen, maar gezamenlijke afspraken zodat je het allemaal wat positiever formuleert. En als je die afspraken gezamenlijk maakt, dan voelt iedereen zich er ook wat meer verantwoordelijk voor"*.

Veiligheid. Tot slot werd het aspect veiligheid door zowel professionals als experts benoemd als onderdeel van een positief leefklimaat. Volgens hen bestaat veiligheid uit meerdere dimensies. Zo is veiligheid volgens respondenten een aspect waarin iedereen zich *veilig voelt en ruimte voelt om te zeggen, delen en vragen* wat hij of zij wilt, maar ook of jongeren zich over het *algemeen veilig* voelen binnen het gezinshuis. Bovendien benoemde expert 3 de invloed van veiligheid op de ontwikkeling van de jongere en de mate van thuis voelen: *"Nou ja, als je je veilig voelt dan kan je je natuurlijk het beste ontwikkelen. Hier staat ook dat als je*

je veilig voelt, dan is het makkelijker om je uit te spreken en voel je je fijner om thuis te kunnen zijn”.

Ook werd door zowel professionals als experts benadrukt dat de **voorspelbaarheid van gezinshuisouders** belangrijk is voor het creëren van een veilig gevoel bij jongeren in gezinshuizen. Tot slot noemden met name experts dat het belangrijk is dat jongeren zowel **contacten buiten het gezinshuis** hebben, als een **vertrouwenspersoon** hebben voor het creëren van een veiligheidswaarborg. Expert 2 benoemde hier het volgende over: *“Wat je zag in het onderzoek naar geweld binnen de jeugdhulp, is dat dan in zo'n gezin ook heel veel dingen achter gesloten deuren moet blijven. Dat er weinig toezicht is van buitenaf of het contact met buiten moeilijk is. Dat is natuurlijk een beetje zo 'n soort veiligheidswaarborg die je zou willen hebben, dat kinderen wel contact hebben met de buitenwereld om zo ook gewoon een soort check te hebben op dat het goed gaat binnen zo 'n gezinshuis”.*

Visie van professionals en experts op (huidige) leefklimaatmetingen in gezinshuizen

Respondenten benoemden drie verschillende thema's die betrekking hebben op het meten van leefklimaat. Namelijk de inhoud van de meting, de type meting en de wijze waarop en setting waarin de meting wordt afgenomen.

Tabel 2

Elementen voor leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen volgens professionals en experts.

Codes leefklimaatmeting	Subcodes leefklimaatmeting
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Genoemde elementen van leefklimaat - Huidige leefklimaat-elementen blijven relevant - Huidige leefklimaat-elementen niet alles omvattend - Leefklimaatmeting in gezinshuizen meer gericht op sfeer, onderlinge verhoudingen en opvoedcompetenties van gezinshuisouders. - Repressie te negatief geformuleerd - Vragen over repressie minder sturend formuleren
Type meting	<ul style="list-style-type: none"> - Kwantitatieve metingen zijn efficiënt - Kwantitatieve metingen leveren goede respons op - Kwantitatieve metingen kunnen weerstand oproepen - Belang van open toelichting bij kwantitatieve meting - Kwalitatieve metingen bieden diepere inzichten - Kwalitatieve metingen zijn tijdrovend - Kwalitatieve metingen sluiten aan bij een zo normaal mogelijke situatie

-
- Respondenten; kinderen, gezinshuisouders, biologische ouders, praktijkcoaches en gedragswetenschappers.
 - Belang van een duidelijke voorlichting en terugkoppeling
 - Frequentie van de meting
 - Onafhankelijke onderzoeker
 - Zo 'gewoon' als mogelijk
-

Inhoud. Respondenten benoemden een aantal aspecten op het gebied van inhoud van leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen. Zo gaven zowel professionals als experts aan dat de door hen genoemde aspecten van een positief leefklimaat van belang zijn om mee te nemen in leefklimaatmetingen van gezinshuizen. Dit gaat om elementen als de mate van stabiliteit, de fysieke omgeving, het relationeel klimaat, de opvoedingscompetenties van gezinshuisouders, fysieke en materiële verzorging, de sfeer, autonomie en veiligheid. Daarnaast werd door zowel professionals als experts benoemd dat de elementen van de huidige leefklimaat meting zoals, ondersteuning, groei, repressie, onderlinge omgang en fysieke leefomgeving nog steeds belangrijke elementen zijn, maar deze zijn volgens hen niet alles omvattend voor de setting zoals gezinshuizen. Met name experts stelden voor dat leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen, ten opzichte van bestaande leefklimaatmetingen, op inhoudelijk vlak over meer en bredere aspecten moeten beschikken om de ervaring leefklimaat binnen gezinshuizen goed in kaart te brengen. Zij gaven aan dat aspecten zoals de ervaring van de fysieke omgeving, de ervaring van de sfeer en de mate waarin gezinshuisouders bepaalde opvoedcompetenties laten zien van belang zijn om extra te belichten omdat gezinshuizen zijn opgericht om een zo normaal mogelijke opvoedsituatie te creëren.

Daarnaast gaven zowel professionals als experts aan dat vragen met betrekking tot repressie, die in huidige leefklimaatmetingen worden opgenomen, te negatief zijn geformuleerd. Vragen met betrekking tot repressie zouden volgens hen minder negatief geformuleerd moeten worden. Dit heeft volgens experts te maken met het feit dat jongeren moeite kunnen hebben met negatief gestelde vragen. Zij stelden voor om, in plaats van negatieve en gesloten vragen, open vragen te stellen die minder sturend zijn. Expert 3 gaf daarentegen aan dat repressie wellicht niet van toepassing is in leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen: *“Repressie gaat natuurlijk meer over straffen, over regels op een groep en over vrijheidsbeperkende en controlerende maatregelen. Een gezinshuis probeert natuurlijk een soort van gezinssituatie na te bootsen”*.

Tot slot benadrukten experts dat er tijdens kwalitatieve afnames, zoals observaties, specifieke gelet zou moeten worden op elementen zoals de sfeer, de onderlinge verhoudingen

en de mate waarin gezinshuisouders de genoemde opvoedingscompetenties laten zien. Volgens hen zijn elementen zoals de gespreksvaardigheden van de gezinshuisouders, de wijze waarop interacties verlopen in het gezin, de mate waarin affectie wordt getoond richting de kinderen en in hoeverre gezinshuisouders responsief reageren op de kinderen, van belang om op te letten.

Type meting. Naast aspecten op het gebied van inhoud, benoemden respondenten ook enkele aspecten met betrekking tot de vormgeving die van belang zijn bij een goede leefklimaatmeting binnen gezinshuizen. Alhoewel professionals en experts zowel de voor- en nadelen benoemden voor kwalitatieve als kwantitatieve leefklimaatmetingen, gaven met name experts de voorkeur aan voor kwantitatieve metingen wegens het feit dat dit type meting efficiënt is en vaak een goede respons oplevert. Daarbij benoemden ze het belang van een open toelichting op de verschillende vragen. Dit is volgens hen belangrijk wegens het feit dat jongeren zelf de behoefte kunnen voelen iets toe te willen lichten. Ook zou een open toelichting volgens hen kunnen zorgen voor het verklaren en begrijpen bepaalde scores in de meting. Een open toelichting zou volgens hen gedaan kunnen worden in de vragenlijst zelf of middels een gesprek. Expert 2 noemde bovendien nog het belang van een observatie: *“Wat mij dus heel mooi zou lijken, is dat je bijvoorbeeld een camera bij zo'n kind om de nek hangt en dat je gewoon eens vanuit het perspectief van zo'n kind gewoon een dag in zo'n gezin. Hoe gaat het als het kind thuiskomt, wat doen die ouders? En ja in hoeverre kan het kind ook gewoon ook zichzelf zijn en lekker zijn eigen ding doen. En als de ouder dan iets vraagt, wat vraagt die dan? Dus dat is dan meer even de sfeer proeven eigenlijk zo'n middag in het gezin”*.

Zowel professionals als experts gaven aan dat een kwalitatieve meting diepere inzichten kan bieden in het perspectief van de respondenten. Professionals gaven de voorkeur aan een kwalitatieve afname van leefklimaatmetingen in de vorm van gesprekken. Zij benadrukten namelijk dat gezinshuizen in essentie bedoeld zijn om kinderen zo normaal mogelijk te laten opgroeien en dat dergelijke metingen het risico met zich mee kunnen brengen dat kinderen zich geconfronteerd voelen met het feit dat hun situatie niet normaal is. Volgens de professionals is het daarom belangrijk dat de nadruk blijft liggen op het creëren van een omgeving die, ondanks de 'niet normale' omstandigheden, zo normaal mogelijk aanvoelt.

Wijze en setting van afname. Tot slot noemden respondenten een aantal elementen op het gebied van wijze en setting van afname van leefklimaatmetingen in gezinshuizen. Zowel professionals als experts noemden dat het van belang is om de ervaring van leefklimaat vanuit verschillende perspectieven in kaart te brengen om een zo goed mogelijk beeld te vormen. Zo benoemden respondenten dat het in ieder geval van belang is om de ervaring van de alle kinderen in het gezin in kaart te brengen, maar ook die van gezinshuisouders en praktijkcoaches.

Zowel professionals als experts noemden dat het van belang is om hun perspectief circa eens in het half jaar of jaar te toetsen. Ook zouden volgens respondenten andere betrokkenen zoals de biologische ouders en de gedragswetenschapper, in een lagere frequentie, moeten worden betrokken bij leefklimaatmetingen. Zowel professionals als experts benoemden dat het belangrijk is om respondenten op dezelfde aspecten te bevragen zodat de uitkomsten met elkaar vergeleken kunnen worden en er een totaalbeeld van de leefklimaatervaring ontstaat. Professionals voegden hieraan toe dat een uithuisplaatsing mogelijk invloed kan hebben op de wijze waarop kinderen en hun biologische netwerk het leefklimaat interpreteren en/of beoordelen. Experts benadrukten hierom een duidelijke voorlichting en terugkoppeling met betrekking tot de leefklimaatmeting zodat respondenten de relevantie van de meting inzien, wat wellicht bij kan dragen aan de betrouwbaarheid en het aantal responsen van de meting.

Verder noemden zowel professionals als experts dat het van belang is dat er rekening wordt gehouden met de wijze van afname en de setting bij kwalitatieve metingen. Zij onderstreepden het belang van een onafhankelijke onderzoeker die enerzijds afstand heeft van het gezinshuis en die anderzijds wel enigszins bekend is geraakt met de respondent. Professionals en experts noemen dat dit met name van belang is bij de kinderen en diens biologische ouders. Professionals noemden namelijk dat deze jongeren en hun biologische ouders een vaak een geringe mate van vertrouwen hebben (ontwikkeld). Volgens hen zou een mate van afstand ruimte creëren om zaken bespreekbaar te maken, maar daar is volgens professionals en experts ook een mate van vertrouwen voor nodig. Ook bij observaties achtten professionals en experts de mate van afstand van de onderzoeker van groot belang. Een onafhankelijke observator kan volgens hen aspecten zoals de sfeer en onderlinge verhoudingen objectiever waarnemen dan iemand die regelmatig in het gezinshuis aanwezig is. Verder gaven met name professionals aan dat kwalitatieve metingen in de vorm van gesprekken op een laagdrempelige manier moeten worden uitgevoerd. Zij benadrukten dit omdat gezinshuizen oorspronkelijk zijn opgericht om een zo normaal mogelijke opvoedsituatie te creëren en hier ook rekening mee te houden bij het afnemen van leefklimaatmetingen. Professionals noemden hier een aantal voorbeelden van: *“Ik denk dat ik het laagdrempelig zou doen met een kopje thee en een gezellig gesprekje zodat ze niet het gevoel hebben dat ze een of andere toets moeten afleggen”*, aldus professional 2. Professional 3 noemde nog een ander voorbeeld: *“In de pleegzorg hadden we een soort van spel met kaartjes, dus dat je dan aan de hand van die kaartjes bepaalde gespreksonderwerpen naar voren kon brengen, dat werkte toen wel heel erg leuk”*.

Conclusie

Het doel van het onderzoek betrof inzicht verkrijgen in de elementen die volgens professionals en experts onderdeel zijn van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen, de mate waarin de huidige leefklimaatmetingen volgens hen aansluiten bij jongeren in gezinshuizen, en de wijze waarop het leefklimaat binnen gezinshuizen volgens professionals en experts het beste kan worden gemeten.

Elementen die volgens professionals en experts onderdeel zijn van een positief leefklimaat zijn stabiliteit, fysieke omgeving, relationeel klimaat, opvoedcompetenties gezinshuisouders, fysieke en materiële verzorging, sfeer, autonomie en veiligheid. Deze bevindingen van elementen sluiten deels aan bij bestaande literatuur, maar bieden ook aanvullende perspectieven. De stabiele gezinsstructuren bieden een kansrijke omgeving voor jongeren binnen gezinshuizen. Deze structuren bevorderen namelijk een ontwikkelings- en relatiegericht klimaat waarbij kinderen en jongeren zich kunnen hechten aan een emotioneel beschikbaar hechtingsfiguur (Rabley et al., 2014; Schep & Bent, 2020). Respondenten noemen dat stabiliteit in gezinshuizen een multidimensionaal begrip is die niet alleen de stabiliteit van plaatsing van de jongere zelf omvat, maar ook de continue aanwezigheid van de gezinshuisouders en de stabiele van plaatsing van de andere jongeren in het gezinshuis. Daarnaast zien respondenten de fysieke omgeving als een belangrijk onderdeel van een positief leefklimaat in gezinshuizen. Hoewel Van der Helm (2018) de kwaliteit van de fysieke omgeving benadrukt in traditionele vormen van jeugdhulp, geven respondenten aan dat een huiselijke, niet-institutionele sfeer waarin jongeren zo normaal mogelijk kunnen opgroeien van essentieel belang is binnen gezinshuizen. Daarnaast noemen professionals en experts ook het relationeel klimaat als belangrijk onderdeel van een positief leefklimaat binnen gezinshuizen. Vanuit onderzoeken naar leefklimaat binnen de traditionele vormen van jeugdhulp is al gebleken dat de onderlinge verhoudingen zowel de algehele sfeer binnen de groep, als het gedrag van ieder individu beïnvloedt (Mourits & Addink, 2021; Van der Helm, 2021). In dit onderzoek is daarnaast nadrukkelijk naar voren gekomen dat ook het belang van het erkennen en, indien mogelijk, het betrekken van het biologische netwerk in het gezinshuis, van wezenlijk belang is voor de jongeren. Dat geldt volgens respondenten ook voor de mate waarin vriendschappen van de jongeren worden gefaciliteerd in het gezinshuis.

In onderzoeken naar leefklimaat binnen de traditionele vormen van jeugdhulp wordt duidelijk dat emotioneel beschikbare hechtingsfiguren, ofwel groepsbegeleider, over bepaalde opvoedcompetenties zouden moeten beschikken (Addink & Van der Veld, 2021; Hageraats et al., 2020; Van der Helm et al., 2021; Leipoldt et al., 2019). Een aanvullend perspectief hierop

is dat het wenselijk is wanneer gezinshuisouders trauma- en hechtingssensitief werken en jongeren begeleiden bij hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Bovendien blijkt, net zoals in eerder beschreven literatuur, een autoritatieve opvoedstijl van belang te zijn in gezinshuizen (Addink & Van der Veld, 2021; Van der Helm et al., 2021; Van Schie et al., 2020).

Daarnaast vormt de fysieke en materiële verzorging volgens respondenten een fundamentele basis voor een positief leefklimaat. Naast goede hygiëne, een eigen kamer en goede kleding, draagt de ruimte voor persoonlijke voorkeuren, zoals de mogelijkheid om kleding of accessoires te kiezen die aansluiten bij de eigen identiteit van het kind, hier aan bij. Dat geldt volgens hen ook voor de leefsfeer in het gezinshuis. Volgens professionals en experts staat de sfeer voor een veilige, ondersteunende omgeving waarin kinderen een mate van inspraak hebben en waar ruimte is emoties te kunnen uiten. Het omvat een omgeving waarin oprechte interesse, affectie en een harmonieuze dynamiek centraal staan

Ook de mate van autonomie wordt door zowel respondenten als bestaande literatuur gezien als een belangrijk aspect van een positief leefklimaat (Van der Helm et al., 2021; Leipoldt et al., 2019). Autonomie heeft volgens respondenten te maken met de mate van inspraak dat het kind heeft in een gezinshuis, de stem van het kind en ruimte voor persoonlijke groei en ontwikkeling. Zij benadrukken echter dat gezinshuisouders een cruciale rol spelen door jongeren hier de ruimte voor te geven.

Tot slot noemen professionals en experts veiligheid als onderdeel van een positief leefklimaat in gezinshuizen. Respondenten omschrijven veiligheid enerzijds als een omgeving waarin iedereen zich vrij en veilig voelt om zich uit te spreken, zaken te delen en vragen te stellen. Anderzijds zien zij veiligheid als een context waarin jongeren zich over het algemeen veilig voelen. Veiligheid wordt door hen tevens gezien als een bepalende factor voor de ontwikkeling van de jongere en het ervaren van een gevoel van thuis zijn. Professionals en experts benadrukken bovendien de cruciale rol van gezinshuisouders voor het creëren van een veilig klimaat door voorspelbaar te zijn in hun gedrag. Daarnaast benoemden met name experts het belang van contacten buiten het gezinshuis en de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon als essentiële waarborgen voor veiligheid.

Verder blijkt uit het huidige onderzoek dat er een aantal zaken van belang zijn omtrent leefklimaatmetingen in gezinshuizen. Professionals en experts benadrukken dat de door hen geïdentificeerde elementen van leefklimaat binnen gezinshuizen in kaart moeten worden gebracht om een zo volledig mogelijke ervaring van leefklimaat te onderzoeken. Volgens hen zijn de elementen van de huidige leefklimaatmeting waarin elementen als ondersteuning, groei, repressie, onderlinge omgang en fysieke leefomgeving, worden gemeten, dan ook niet

allesomvattend voor een omgeving zoals een gezinshuis. Professionals en experts noemden dat gezinshuizen zijn opgericht om jongeren zo normaal mogelijk op te laten groeien waardoor elementen als de ervaring van de fysieke omgeving, de ervaring van de sfeer en de mate waarin gezinshuisouders bepaalde opvoedcompetenties laten zien, specifiek van belang zijn om in kaart te brengen in gezinshuizen. Bovendien zijn vragen met betrekking tot repressie volgens professionals en experts te negatief geformuleerd en wellicht minder passend voor de setting zoals gezinshuizen.

Om het leefklimaat binnen gezinshuizen zo goed mogelijk in kaart te brengen, lijkt er verdeeldheid tussen de visie van professionals en experts te bestaan. Experts geven voorkeur aan kwantitatieve metingen wegens de efficiëntie en de hoge respons. Daarentegen onderstrepen zij ook het belang van open toelichtingen in vragenlijsten of doormiddel van aanvullende gesprekken. Kwalitatieve metingen zorgen volgens respondenten voor diepere inzichten en sluiten volgens professionals het beste aan bij een zo normaal mogelijke situatie, waar gezinshuizen naar streven. Op het gebied van kwalitatieve metingen geven professionals en experts de voorkeur aan een onafhankelijke onderzoeker die enige afstand heeft tot het gezinshuis maar wel bekend is met de respondenten. Dit vergroot volgens hen mogelijk het vertrouwen van de betrokkenen en de betrouwbaarheid van de data. Bovendien benadrukken experts het belang van een duidelijke voorlichting en terugkoppeling met betrekking tot de leefklimaatmeting. Verder is het volgens professionals en experts van belang dat de ervaring van leefklimaat vanuit verschillende perspectieven in kaart wordt gebracht. Zo is het volgens hen nodig om de jongere zelf, de gezinshuisouder, de biologische ouders, de praktijkcoach en de gedragswetenschapper te betrekken bij de meting.

Tot slot wijzen met name professionals op het belang van een laagdrempelige aanpak, zodat de metingen aansluiten bij het streven naar een zo normaal mogelijke opvoedsituatie.

Limitaties en sterke punten

Het onderzoek betreft een aantal sterke punten. Zo betreft het onderzoek een kwalitatief onderzoeksdesign wat ervoor zorgt dat er een diepere visie en ervaring van respondenten kan worden onderzocht (Flick, 2022). In het kwalitatieve onderzoek is er gekozen voor semi-structureerde interviews. De mogelijkheid van het doorvragen tijdens interviews draagt namelijk bij aan de interne validiteit van het onderzoek (Silverman, 2015). Een ander sterk punt van het onderzoek is de combinatie van inzichten van zowel praktijkprofessionals werkzaam in gezinshuizen, als die van experts met ervaring in onderzoek naar leefklimaat binnen gezinshuizen. Bovendien is er tot op heden weinig onderzoek verricht naar leefklimaat en

leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen (Heikamp, 2023). Dit maakt dat de resultaten van het huidige onderzoek een aanvulling is voor de organisatie, als voor de wetenschappelijke literatuuurbank.

Alhoewel kwalitatief onderzoek gericht is op het vergroten van inzicht en kennis in plaats van generaliseren van bevindingen, zijn de resultaten van dit onderzoek beperkt generaliseerbaar wegens de relatief kleine steekproef (n=8) (Smaling, 2014). Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van selecte steekproef door middel van een gemakssteekproef wegens de relatief beperkte operationele populatie. Dit betekent dat respondenten zijn benaderd op basis van eenvoudig bereik (Baarda et al., 2014). Daarnaast is het van belang op te merken dat de geïnterviewden overwegend een positieve houding hadden ten opzichte van het leefklimaat binnen gezinshuizen. Deze twee factoren zorgen ervoor dat het huidige onderzoek beperkingen met zich mee brengt op het gebied van de populatievaliditeit (Scheepers & Tobi, 2021). Een andere limitatie van het onderzoek betreft de codering van één onderzoeker, wat invloed zou kunnen hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten.

Praktische implicatie

Uit het huidige onderzoek bleek verdeeldheid tussen professionals en experts te ontstaan op het gebied van type leefklimaatmeting binnen gezinshuizen. Experts gaven de voorkeur aan kwantitatieve metingen, aangevuld met kwalitatieve elementen zoals toelichtingen. Professionals benadrukten daarentegen dat leefklimaatmeting binnen gezinshuizen moeten aansluiten bij de visie van gezinshuizen, namelijk "zo normaal mogelijk." Volgens hen zijn laagdrempelige en kwalitatieve afnames, zoals gesprekken, het meest geschikt. Het is dan ook van belang dat er vervolgonderzoek wordt gedaan naar hoe een leefklimaatmeting in gezinshuizen zo normaal mogelijk kan worden uitgevoerd, terwijl deze tegelijkertijd objectief, betrouwbaar en valide is.

Een andere belangrijke praktische implicatie van dit onderzoek is de noodzaak om jongeren expliciet te betrekken bij vervolgonderzoek naar het leefklimaat en leefklimaatmetingen binnen gezinshuizen. Het bieden van een stem aan jongeren in zaken die hen direct aangaan is van essentieel belang om waardevolle en aanvullende inzichten te verkrijgen (Sudarsan et al., 2022).

Daarnaast bestaan er in de praktijk verschillende vragenlijsten die mogelijk geschikt zijn om het leefklimaat binnen gezinshuizen te meten. Zo bestaat bijvoorbeeld de thuisklimaatsschaal. In deze meting worden elementen als autonomie, communicatie, competentie, sfeer, traumasensitief werken, veerkracht, veiligheid en verbondenheid gemeten.

Deze elementen vormen een totaalscore waarbij echter nog geen normscores bekend zijn. De vragen van de thuisklimaatschaal zijn opgesteld op basis van de GCI-r (Van der Helm et al., 2024), die op zijn beurt voortbouwt op de GCI (Neimeijer et al., 2018) en de PGCI (Van der Helm et al., 2011). Er wordt de organisatie aanbevolen nader onderzoek te doen in hoeverre dergelijke vragenlijsten mogelijk aansluiten bij de specifieke context van gezinshuizen en de beleving van de jongeren binnen de organisatie.

Ten slotte is het implementeren van systematische metingen binnen de organisatie van groot belang. Aangezien gezinshuizen zijn ingericht om een positief leefklimaat te creëren, is het van belang deze ervaring herhalend in kaart te brengen en de resultaten terug te koppelen (Bekken et al., 2016)

Samenvattend blijkt uit dit onderzoek dat een positief leefklimaat binnen gezinshuizen wordt gevormd door een samenspel van diverse elementen die nauw met elkaar verweven zijn. De inzichten van respondenten wijzen op een aantal belangrijke aspecten, namelijk: stabiliteit, fysieke omgeving, relationeel klimaat, opvoedcompetenties van gezinshuisouders, fysieke en materiële verzorging, sfeer, autonomie en veiligheid. Voor toekomstige leefklimaatmetingen in gezinshuizen is het van belang om deze elementen op te nemen, waarbij gestreefd moet worden naar afname in een zo normaal mogelijke setting.

Literatuurlijst

- Addink, A., & Van der Veld, M.C. (2021). Kijk op JeugdZorgPlus. 10 jaar onderzoek Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut
- Baarda, B., Bakker, E., Van Der Hulst, M., Fischer, T., Julsing, M., Van Vianen, R., & De Goede, M. (2014). *Basisboek methoden en technieken: kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis*.
- Baat, M. de, & Berger, M. (2018). *Hoe begeleid je kinderen en jongeren met complex trauma in gezinsvervangende woonsituaties? Handvatten voor jeugdprofessionals en pleeg- en gezinshuisouders*. Utrecht: NJi.
- Bailey, K. A. (2002). The Role of the Physical Environment for Children in Residential Care. *Residential Treatment For Children & Youth*, 20(1), 15–27.
https://doi.org/10.1300/j007v20n01_02
- Balushi, K. A. (2018). The Use of Online Semi-Structured Interviews in Interpretive Research. *International Journal Of Science And Research (IJSR)*, 7(4), 726–732.
<https://doi.org/10.21275/art20181393>
- Bartelink, C., Kooymans, E., Mourits, E., & Van der Veldt, M. C. (2023). Richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming. In *Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming*.
- Bekken, F. F., Willemse, R., & Van Der Helm, G. H. P. (2016). *Het leefklimaat in Gezinshuizen; leefklimaatonderzoek bij Gezinshuis.com*. Hogeschool Leiden en Gezinshuis.com.
<https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/Leefklimaatonderzoek%20gezinshuizen%20Hogeschool%20Leiden.pdf>
- Bruning, & Van der Zon, K. (2013). Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsing. *NJCM-bulletin*, 38(4), 500–514.
<https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2859556/view>

- De Baat, M., & Berg-le Clercq, T. (2013). *Wat werkt in gezinshuizen?* Nederlands Jeugdinstituut.
<https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/artikel%20Wat%20werkt%20in%20gezinshuizen.pdf>
- Eltink, E., Van der Helm, P., Wissink, I. B., & Stams, G. J. (2015). The Relation between Living Group Climate and Reactions to Social Problem Situations in Detained Adolescents: “I Stabbed Him Because He Looked Mean at Me”. *International Journal Of Forensic Mental Health*, 14(2), 101–109.
<https://doi.org/10.1080/14999013.2015.1033110>
- Flick, U. (2022). *An Introduction to Qualitative Research*. Sage Publications Limited.
- Hageraats, R., Van Den Berg, G., & Van Den Berg, B. (2020). *Betere zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen in de meest kwetsbare omstandigheden en/of met de meest complexe problemen: Een bijdrage aan de dialoog over de ontwikkeling van essentiële functies en expertises in het jeugdzorglandschap*. Nederlands Jeugdinstituut. <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-07/Betere-zorg-voor-kinderen-jongeren-gezinnen-in-meest-kwetsbare-omstandigheden-en-met-meest-complexe-problemen.pdf>
- Harder, A. T., Bastiaanssen, I. L. W., Knorth, E. J., & Kuiper, C. H. Z. (2020b). Algemeen werkzame factoren en specifiek werkzame elementen in hulp en onderwijs aan uithuisgeplaatste jeugdigen. In A. Harder, E. Knorth, & C. Kuiper (editors), *Uithuisgeplaatste jeugdigen: Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs* (blz. 86-100). SWP Uitgeverij.
- Harder, A. T., Knorth, E. J., & Kuiper, C. H. Z. (2020a). Uithuisplaatsing van jeugdigen: Wat, voor wie, en wanneer? In A. Harder, E. Knorth, & C. Kuiper (editors), *Uithuisgeplaatste jeugdigen: Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs* (blz. 13-27). SWP Uitgeverij.
- Heikamp, T. (2023). De verschillen in ervaringen van jongeren in gesloten verblijven en kleinschalige verblijven met betrekking tot het leefklimaat en de veiligheidsbeleving

- [Master thesis, Universiteit Utrecht]. In *Youth, Education & Society*.
https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/44401/Masterthesis_THEik_amp_6523471_YES.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hermanns, J. (2005). *Handboek jeugdzorg - deel 1 en 2*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Heynen, E., Van der Helm, P., Cima, M., Stams, G. J., & Korebrits, A. (2016). The Feelings of Others Don't Impress Me Much – Effects of Living Group Climate on Empathy in Adolescent Male Offenders. *Psychiatry, Psychology And Law*, 24(1), 118–127.
<https://doi.org/10.1080/13218719.2016.1188440>
- Knorth, E. J., & Harder, A. T. (2022). Residential Care for Children and Youth in the Netherlands. In *Oxford University Press eBooks* (pp. 193-C14.P83).
<https://doi.org/10.1093/oso/9780197644300.003.0014>
- Leipoldt, J. D., Harder, A. T., Kayed, N. S., Grietens, H., & Rimehaug, T. (2019). Determinants and outcomes of social climate in therapeutic residential youth care: A systematic review. *Children And Youth Services Review*, 99, 429–440.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.02.010>
- Maaskant, A., & Reinders, A. (2010). *De zorg voor pleegkinderen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Ministerie van Algemene Zaken. (2022, 30 maart). *Programma Zorg voor de Jeugd*. Rapport | Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/04/01/actieprogramma-zorg-voor-de-jeugd>
- Mourits, E., & Addink, A. (2021). *Richting geven aan kleinschalig verblijf: Een plek om zo thuis mogelijk op te groeien*. nji.nl. Geraadpleegd op 3 maart 2024, van <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-06/Richting-geven-aan-kleinschalig-verblijf.pdf>
- Nederlands Jeugdinstituut. (2023). *Onderzoek naar effectiviteit uithuisplaatsing*. NJi.

- Neimeijer, E.G., Roest, J.J., Van der Helm, G.H.P., & Didden, R. (2018). Psychometric properties of the Group Climate Instrument (GCI) in individuals with mild intellectual disability or borderline intellectual functioning. *Journal of Intellectual Disability Research*, 63(3), 215-224.
- Nijhof, K. S., Laninga-Wijnen, L., Mulder, E., Van Domburgh, L., Popma, A., & Konijn, C. (2020). Kleinschalige groepen binnen de jeugdhulp: een eerste verkenning. *Kind en Adolescent*, 41(2), 187–204. <https://doi.org/10.1007/s12453-020-00236-6>
- Rabley, S., Preyde, M., & Gharabaghi, K. (2014). A survey of adolescents' perceptions of their relationships with nonparental caregivers in group home settings: An attachment perspective. *Children And Youth Services Review*, 40, 61–70. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.02.012>
- Riemersma, Y., Zijlstra, A., Kalverboer, M., Post, W., & Harder, A. (2024). A Place to Feel at Home? An Exploratory Study of the Perceived Living Environment in Home-Like Groups, Family-Style Group Homes, and Traditional Residential Youth Care. *Residential Treatment For Children & Youth*, 1–24. <https://doi.org/10.1080/0886571x.2024.2333749>
- Ros, N., Van der Helm, P., Wissink, I. B., Stams, G. J., & Schaftenaar, P. (2013). Institutional climate and aggression in a secure psychiatric setting. *Journal Of Forensic Psychiatry & Psychology*, 24(6), 713–727. <https://doi.org/10.1080/14789949.2013.848460>
- Rouvoet, A. (2009). Stand van zaken gezinshuizen. Verkregen via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-enpublicaties/kamerstukken/2009/02/23/stand-van-zaken-gezinshuizen.html>
- Scheepers, P., & Tobi, H. (2021). *Onderzoeksmethoden* (10de editie). Boom.
- Schep, E., & Bent, D. (2020). De ingewikkelde relatie tussen gezinshuis en ouders. *Kind & Adolescent Praktijk*, 19(4), 22–28. <https://doi.org/10.1007/s12454-020-0621-9>
- Silverman, D. (2015). *Interpreting qualitative data* (5e editie). SAGE Publications.

- Smaling, A. (2014). Steekproeven voor generalisatie. *KWALON*, 19(1).
<https://doi.org/10.5117/2014.019.001.005>
- Sudarsan, I., Hoare, K., Sheridan, N., & Roberts, J. (2022). Giving voice to children in research: The power of child-centered constructivist grounded theory methodology. *Research in Nursing & Health*, 45(4), 488–497. <https://doi.org/10.1002/nur.22231>
- Unicef. (1989). *Verdrag inzake de Rechten van het Kind* (pp. 10–14).
<https://www.unicef.nl/files/Unicef-kinderrechtenverdrag-2019.pdf>
- United Nations. (2010). Guidelines for the Alternative Care of Children. In *Save The Children's Resource Centre* (A/RES/64/142). Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Geraadpleegd op 7 juli 2024, van
<https://resourcecentre.savethechildren.net/document/united-nations-guidelines-alternative-care-children/>
- Van den Tillaart, J., Eltink, E., Stams, G., Van der Helm, P., & Wissink, I. (2018). Aggressive incidents in residential youth care. *International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology*, 62(13), 3991–4007.
<https://doi.org/10.1177/0306624x18758898>
- Van der Helm, G., Kuiper, C., & Stams, G. (2018). Group climate and treatment motivation in secure residential and forensic youth care from the perspective of self determination theory. *Children And Youth Services Review*, 93, 339–344.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.07.028>
- Van der Helm, P., Roest, J.J., Dekker, A.L., Van Miert, V.S.L., Kuiper, C.H.Z., & Stams, G.J.J.M. (2024). Group climate in residential youth care: Development and validation of the group climate instrument – revised. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* (1-19).
- Van der Helm, P., Roest, J., Dekker, A., Van Miert, V., Klapwijk, G. (2021). *Handleiding herziene versie leefklimaatvragenlijst Group Climate Inventory – revisited (GCI-R)*.

https://www.hsleiden.nl/binaries/content/assets/hsl/lectoraten/residentiele-jeugdzorg/handleidingen/2021_01_14-handleiding-gci-r.pdf

Van der Helm, P., Stams, G. J., & Van der Laan, P. (2011). Measuring group climate in prison. *The Prison Journal*, *91*(2), 158–176.
<https://doi.org/10.1177/0032885511403595>

Van der Helm, G. H. P., Van Nieuwenhuizen, M. & Wegter, H. (2010). Behandeling van lvbjongeren in een Justitiële Jeugdinrichting (Adolescents suffering from a mild intellectual disability in youth prison). *Sozio*, *95*, 6-11.

Van Eijk, H., & Langkamp, M. (2013). Gezinshuizen: jeugdhulpverlening van de toekomst. *Jeugdbeleid*, *7*(1), 13–16. <https://doi.org/10.1007/s12451-013-0003-5>

Van Schie, L., Mulder, E., Nijhof, K., van Domburgh, L., Harder, A., Konijn, C., Kolkman, J., Kranenburg, M., Lekkerkerker, L., & Popma, A. (2020). *Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp. Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus*. Nijmegen.

Vanschoonlandt, F., Van Holen, F., & Vanderfaeillie, J. (2012). *Ontwikkeling en proefimplementatie van twee ondersteuningsprogramma's voor pleegouders*. Vrije Universiteit Brussel. <https://researchportal.vub.be/en/publications/ontwikkeling-en-proefimplementatie-van-twee-ondersteuningsprogram>

Zandberg, T., Knorth, E. J., & Strijker, J. (1998). *Uithuisplaatsing van jeugdigen*. Bohn Stafleu van Loghum eBooks (pp. 674–682). https://doi.org/10.1007/978-90-313-8644-4_82

Bijlage 1: Topiclijst semigestructureerde interviews.

Functie en Ervaring met Jongeren en Gezinshuizen

1. Kunt u iets vertellen over uw huidige functie en uw verantwoordelijkheden of ervaringen met betrekking tot jongeren en gezinshuizen?
2. Hoe lang werkt u al in deze sector en wat zijn uw belangrijkste ervaringen met leefklimaat en gezinshuizen?

Positief Leefklimaat

1. Wat verstaat u onder een positief leefklimaat voor jongeren in gezinshuizen?
2. Welke elementen zijn volgens u essentieel voor het creëren van een positief leefklimaat in gezinshuizen?
 - Waarom is/zijn dat belangrijke elementen voor een positief leefklimaat?

Huidige Leefklimaatmetingen

1. Praktijk coaches; heeft u ervaring met leefklimaatmetingen en wat is uw ervaring hiermee?

Experts; Wat is uw ervaring en/of kennis met betrekking tot leefklimaat metingen binnen gezinshuizen?

2. In hoeverre denkt u dat de huidige metingen aansluiten bij de ervaringen van jongeren in gezinshuizen?
 - Wat maakt dat de huidige metingen wel of niet aansluit bij de ervaringen van de jongeren?
3. Welke aspecten van de huidige leefklimaatmetingen werken goed en welke kunnen volgens u verbeterd worden?
 - Waarom zijn deze aspecten van de huidige leefklimaat metingen goed?
 - Waarom kunnen deze aspecten van de huidige leefklimaat metingen verbeterd worden?

4. Wat is volgens u de beste manier om de ervaring van jongeren van het leefklimaat in kaart te brengen?
5. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren zich gehoord voelen tijdens het meten van hun leefklimaat ervaringen?
6. Wie moeten er volgens u betrokkenen worden bij leefklimaatmetingen?
 - Wat maakt dat (.. gegeven antwoord..) betrokken moeten worden bij de leefklimaatmetingen?
 - Wat zou het opleveren om (..gegeven antwoord..) te betrekken bij de leefklimaatmetingen?
 - Bevraag je betrokkenen op dezelfde elementen van leefklimaat of zit hier volgens u verschil in? Waarom?
7. Welke manieren of tools zou u aanbevelen voor het meten van de leefklimaat ervaringen van jongeren?
 - Waarom denkt u dat deze manier(en) of tools een toegevoegde waarde heeft voor het meten van de ervaring van leefklimaat?
8. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de resultaten van leefklimaatmetingen daadwerkelijk worden gebruikt om verbeteringen door te voeren in gezinshuizen?
 - Waarom denkt u dat dit een goede manier is?

